

Maartenskerkgemeente

Preek zondag 5 september

Exodus 33, 18-23 en Mattheus 5, 8

Teun kruijswijk Jansen

Gezegend de zuiveren van hart, want zij zullen God zien. (Mattheus 5, 8)

In deze 'zaligspreking' komt Jezus ons wel heel dicht bij:

ons hart is immers ons centrum, een heel intieme plek.

Zo dichtbij is hij ons in de andere zaligsprekingen nog niet geweest!

In het voorgesprek spraken we over dat woord 'zuiver'.

Voorheen stond daar 'rein': rein van hart.

Ik vind dat een beetje een ouderwets woord, maar de anderen sprak dat juist aan: de doopouders somden meteen eensgezind de 'heilige' 3 R-en' van de opvoeding op:

Rust, Reinheid en Regelmaat.

Goed: *rein van hart* dus!

Maar dan beginnen de problemen ook meteen: wie kan zeggen dat hij rein van hart is? Van een klein kind kun je dat zeggen, maar wij?

In onze christelijke traditie ligt hier 'springstof': wie geloof je dat de mens in Gods schepping is?

Geloof je dat het goede in hem of haar dieper gepland is dan het kwade'? Of ben je, zijn we vooral zondaar en 'geneigd tot alle kwaad', is dat de eigenlijke kern?

Gelukkig is de kerk een oefenplaats om met elkaar over deze dingen die ons leven zo kunnen belasten, in gesprek te komen.

Hier mogen we ons immers, gedragen door de liefde en genade van God, laten zien in wie we zijn en mogen worden!

Het hart, het LEV, is in het Jodendom niet alleen de plaats van het gevoel, maar ook van de wil.

Je moet *lef* hebben om jezelf zo in het geding te durven brengen. En zo te kunnen groeien naar de bedoeling van God.

Van Vincent van Gogh weten we dat hij een sterke roeping voelde, en tegelijk worstelde hij met die lat die zo hoog lag.

Van dit schilderij, de bloeiende perenboom, wordt gezegd dat hij hierin zichzelf en zijn broer Theo verbeeld zou hebben.

Theo, die levenslang buitengewoon trouw en barmhartig voor de ingewikkelde Vincent bleef, zou afgebeeld zijn in de bloeiende boom.

Maar als je goed kijkt zie je rechts achter die boom een afgezaagde stam. Hiermee zou Vincent zichzelf afgebeeld hebben: iemand die niet 'gelukt' is en er niet meer mag zijn.

Hij verbeeldt dan eigenlijk het gesprek dat hij in zichzelf en met God gevoerd heeft.

Durven wijzelf dat gesprek aan?

Het is heel eenvoudig en tegelijk zo moeilijk: om te stoppen met toedekken en de realiteit van het leven onder ogen te komen.

De eerste stap van zuivering is dus: het raam openzetten, lucht en licht binnen laten. Vertellen wat op je hart ligt. Het begint met een enkel woord.

Bij voldoende vertrouwen zal er een stroom op gang komen.

In je dagboek, in je gebed, in je gesprek met iemand die echt luistert.

Hoe langer het opstapelen en toedekken heeft geduurd, des te langer zal het moeten stromen.

Etty Hillesum gebruikt hiervoor in haar dagboek het beeld van een put. De toegang tot de put is verstopt met puin en gruis.

Om God weer ruimte te geven, moet hij weer opgegraven worden:

Binnenin me zit een heel diepe put. En daarin zit God.

Soms kan ik erbij. Maar vaker liggen er stenen en ruis voor die put, dan is God begraven.

Dan moet hij weer opgegraven worden. Ik stel me voor, dat er mensen zijn die bidden met hun ogen naar de hemel opgeheven. Die zoeken God buiten zich. Er zijn ook mensen die het hoofd diep buigen en in de handen verbergen, ik denk dat die God binnen in zich zoeken.

'Rein van hart' is niet een aanduiding van onberispelijk levensgedrag of van iets sentimenteels: *'als je hartje maar blank is m'n jongen'*.

Het zegt iets over de weg van de mens met God: gezegend de reinen van hart, want ze *zullen* God zien.

De vraag komt boven: wat is het waardoor een mens God *niet* ziet? De Bijbel vertelt dat op de eerste bladzijden: hoe de mens door Gods tuin wandelt en hoe er dan iets in zijn leven indringt, een gedachte, een verzoeking, een mogelijkheid, die niet bij de door God bedoelde mens hoort, en dat hem geleidelijk vergiftigt.

Niet zuiver, niet rein is hij meer, maar gemengd, met meer lagen in zich. Hij kan ook immers nog wat anders zijn: een onmens.

'En Kain doodde zijn broer en werd toen gevraagd: mens waar is je broer, waar je zuster?'

De mens is de eenvoud kwijt waardoor hij niet alleen onbarmhartig is tegen de naaste, maar waardoor hij ook God niet ziet. Zijn oog dwaalt steeds af.

Gezegend de reinen van hart, zegt Jezus, en hij heeft kennelijk hen op het oog die op een doel gericht zijn - op God.

Weet u wie zo'n Godzoeker was, zo'n zuivere van hart?

Mozes.. Op het moment dat het volk - dubbelhartig als het is - de verkeerde keuze doet en zich een gouden kalf laat maken, en zo de naam van God slaafs verbindt aan een symbool van eigen macht, klimt Mozes de berg op.

Hij is op *een* doel gericht: God in het gezicht zien en Hem vragen waar Hij nu eigenlijk staat, en waarvoor hij staat.

Mozes die onverbeterlijke woordvoerder van het volk en van de mens, zoekt God, en vraagt *door*.

Het is een intiem en ontroerend Bijbelgedeelte.

Zelfs God aarzelt, alsof Hij niet gewend is aan mensen die doorvragen: *Laat mij uw majesteit zien... ja, nee... weet je wat Ik zal..*

Maar dat vragen van Mozes is zelfs God teveel. Hij laat zich zien aan Mozes... maar Hij houdt zijn hand voor hem zodat Mozes niet verblindt raakt door het licht van Gods gelaat.

Mozes mag hem alleen van *achteren*, op de rug zien.

God gaat voor Mozes, gaat voor ons uit. God van achteren zien.

Dat betekent dus niet alleen dat je Hem bij voorbaat nooit zien of kennen kunt; het betekent ook dat Hij je altijd *vooruit* is!

Hij heeft al gedaan wat jij nog te doen hebt.

Het komt uiteindelijk niet aan op wat wij zien om rein van hart te zijn, maar van wat wij horen.

Vandaar de rugzijde. God is onze voorganger, en hij geeft dan Mozes dertien namen voor wie Hij is, of liever voor wat Hij *doet* in zijn relatie met ons: Erbarmend, Genadig. Lankmoedig.

Rijk aan liefde. Rijk aan trouw.

Bewarend liefde tot in het duizendste geslacht.

Dragend ongerechtigheid.

Verdragend ontrouw. Wegdragend zonde, maar de schuldige niet houdend voor onschuldig.

Geloven is in vertrouwen de weg met deze God gaan.

Met vallen en opstaan.

In die zin is dat iets prachtigs om vandaag aan jullie kind, jullie kinderen, onszelf mee te geven.

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest is de bodem onder zijn voeten, een steun in zijn rug en een dak boven zijn hoofd.

Hij en wij worden op weg gezet om rein van hart te zijn of dat te worden, steeds opnieuw.

Gezegend zulke reinen van hart, zulke Godszoekers, zegt Jezus.
Want ze zullen erachter komen waar Hij voor staat.
En rondom hem begint het: het Koninkrijk van God.

bronnen:

Hinne Wagenaar - Zalige eenvoud (Noordboek/Nijekleaster 2019)

Dr.Pieter Holtrop, Ouderlingenblad z.j.